

Ens queda la paraula?

“La història com a excusa” ha estat el lema de l’XI Congrés de Pensament. Un toc d’alerta sobre els perills de certs revisionismes, sobre l’antisemitisme latent i sobre els efectes del xoc de fonamentalismes. Riscos als quals hem d’oposar, si se’ns permet, el sentit comú.

Optimisme, allò que se’n diu optimisme, no han transmès els ponents de l’XI Congrés de Pensament dels Premis Octubre. Tot i això, el regust que els ha quedat als assistents és ben dolç: resulta deliciós escoltar veus tan autoritzades com les que van desfilar pel Palau de Pineda de València la setmana passada.

En aquest sentit, la disputa dialèctica entre el professor d’Història Moderna Giovanni Levi i el catedràtic de Ciència Política Antonio Elorza va esdevenir paradigmàtica. Levi, que havia pronunciat la conferència inaugural, va qualificar l’endemà Elorza –que participava en una taula que duia com a títol “Xoc de fonamentalismes”– d’“islamòfob i antisemita”. Elorza havia assegurat que de tota religió se’n pot derivar la violència,

a més de remarcar el “simplisme” de l’islam: “És tremendament simple, i per això aplega tants creients”. Levi havia advertit dels límits que sovint imposen els historiadors amb un exemple ben estès: aquell que equipara Adolf Hitler i Ióssif Stalin. “Tots dos són totalitaris, però la nostra feina és diferenciar-los, no caure en les simplificacions.”

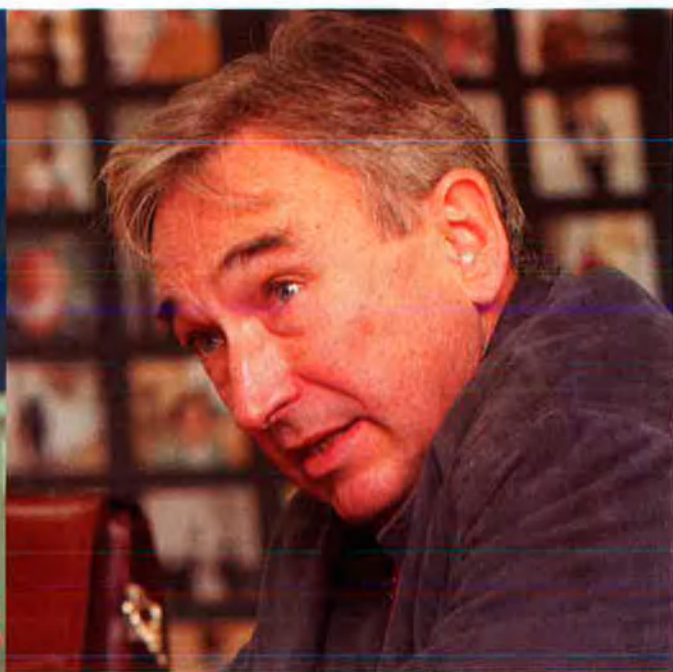
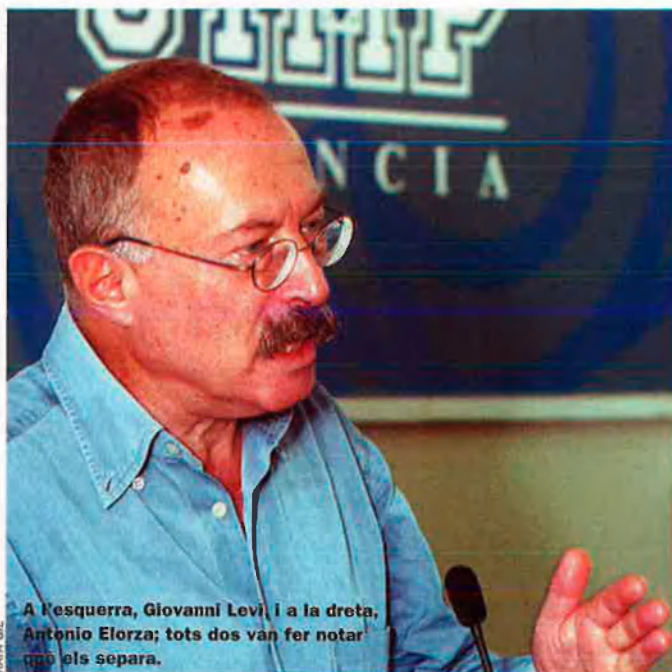
Levi també va ser crític amb l’Església catòlica –“mai no han reconegut tenir cap taca”– i amb la futilitat dels llibres. Segons va argumentar, la majoria dels éssers humans no llegeixen més de 90 llibres en la seua vida –“tot just els que va llegir Leonardo da Vinci”–, i la temàtica històrica es consumeix gairebé de forma exclusiva entre els mateixos historiadors. L’italià no va deixar de cridar l’atenció sobre un parell d’aspectes

més que el preocupen especialment. L’un, que no s’hi val contar només –o sobretot– la història contemporània; l’altre, que les noves tecnologies poden amagar paranys notables, com ara la facilitat per a transmetre teories revisionistes falses.

Elorza, per cert, va destacar la importància d’evitar que a les nostres ciutats es formen guetos musulmans. “Això pot fer caure molta gent en el wahabbisme”. El catedràtic va recordar que l’integritat no es nodreix tan sols de les capes socials més humils i que la pobresa “hi contribueix, però no és la causa”. Així, va predir un clamorós fracàs a l’aliança de civilitzacions que, amb el suport de l’ONU, ha proposat el president espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero.

Què en fem, de la Guerra Civil?

L’actual conjuntura política afavoreix la successió d’obres que revisen la guerra del 36. La gran majoria mira de netejar l’alçament militar del 18 de juliol, considerant que la batalla naix en les eleccions del 1934. En destaca, en aquest camp, l’exmembre del Grapo Pío Moa. “Això vol dir que l’extrema dreta llegeix”, va etzibar Albert Girona, professor d’Història Contemporània de la Universitat de València. “Moa fa servir tres fonts allà on d’altres n’utilitzen 25”, va apuntar Sebastian Balfour, catedràtic d’Estudis Espanyols Contemporanis en l’Institute of European Studies. “La re-

BAERA, GIL

A l'esquerra, Giovanni Levi, i a la dreta, Antonio Elorza; tots dos van fer notar que els separa.

cuperació de la memòria històrica és cabdal, però ha de defugir els debats sociopolítics”, va suggerir Aurora Bosch, professora d’Història Contemporània a la Universitat de València. Pelai Pagès, professor de la mateixa matèria a la Universitat de Barcelona, va especificar que no es podia anar més enllà, perquè “la llei d’amnistia del 1977 deixa clar que no es demanaran responsabilitats per les repressions del franquisme”.

Vell i nou antisemitisme. Si un corrent no té pudor a caure tantes vegades com calga en el revisionisme és, sense cap mena de dubte, l’antisemitisme. No tant en la seua versió negacionista –ceunyida a fanàtics sense escrúpols– com en la reiterada –des de temps immemorials– acusació al poble jueu de gairebé tots els mals del Planeta.

Detlev Claussen, professor de Teoria Social, Estudis Culturals i Sociologia a la Universitat de Hannover, va denunciar les “absurdes i abundants acusacions de nazisme a l’estat d’Israel”. “Hi ha molts antisemites, però els espanta que els qualifiquen així”, va reblar.

Esther Benbassa, directora d’Estudis de Ciències Religioses a la parisena Universitat de la Sorbona, va recordar la capacitat dels jueus de viure allà on siga gràcies a la seva diàspora sempiterna: “La Shoah és, avui, l’única religió per als jueus no practicants”. Benbassa té clar que “el conflicte a l’Orient Pròxim afecta de ple la imatge dels jueus”.

El periodista i escriptor Vicenç Villatoro, per la seua banda, va afirmar que “molts, a l’estat espanyol, han estat antisemites sense haver vist en la seua vida un sol jueu”. Villatoro va posar èmfasi a criticar l’antisemitisme que va caracteritzar el barroc espanyol, fefaent en el cas d’escriptors com Lope de Vega, Calderón de la Barca o Quevedo. També, que catalans i jueus sempre han estat bocs expiatoris per a bona part dels espanyols. Va concloure que aquest fenomen avui ha pres embranzida dins de l’esquerra, contagiada pel conflicte araboisraelià. Tota una premonició.

Divendres, dia 28, l’Aula Magna de la Universitat de València havia d’acollir una conferència –clausura del Congrés de Pensament– de Shlomo Ben Ami, exministre de Seguretat Pública i d’Afers Estrangers d’Israel, titulada “Una crítica al procés de pau arabois-

A dalt, la taula que va tractar “La Guerra Civil i el revisionisme històric”: d’esquerra a dreta, Sebastian Balfour, Francesc-Marc Álvaro, Pelai Pagès i Albert Girona. A sota, Shlomo Ben Ami, a l’Aula Magna de la Universitat de València. En aquest cas, no ens va quedar ni la paraula.

raelià”. La xarrada va haver de ser suspesa sense que Ben Ami pronunciara una sola paraula per la irrupció violenta d’una cinquantena de persones. Sense escrúpols, no van estar-se d’insultar el ponent. Una vegada anul·lat l’acte, van intentar, sense èxit, agredir l’exministre.

Ben Ami, però, ja havia expressat el seu parer sobre la situació a l’Orient Mitjà en una conferència de premsa celebrada escassos minuts abans. En ella, va mostrar el seu pessimisme sobre una eixida pactada al conflicte. “Cal una solució des de fora, des de la comunitat in-

ternacional, amb condicionaments, amb un seguiment molt estricte. El full de ruta va nàixer mort, no és el mecanisme idoni. Les dues parts, ara com ara, són incapaces de reconciliar-se: els israelians tenen una mentalitat unilateral, i els líders palestins no controlen els grups terroristes”. Ben Ami va remarcar la importància que, en aquest punt, tenen els Estats Units: “Sense el seu lideratge, no pot arribar la pau”. Ara bé, considera que el seu president, George W. Bush, “ja ha perdut la seua oportunitat, tres anys abans d’acabar el seu mandat ja és un ànec coix, no està a l’alçada que requereix aquest procés. Bush va assegurar que hi hauria estat palestí el 2005, com marcava el full de ruta; després, va dir que no n’hi hauria fins a les acaballes del seu mandat; i ara ja reconeix que ell plegarà i encara no n’hi haurà”.

Mentre Shlomo Ben Ami opinava això a València, milers d’iranians eixien als carrers de Teheran –amb el seu president, l’ultraconservador Mahmud Ahmadinejad, al capdavant–, escridassant “mort a Israel”. Uns crits que als pocs minuts escoltaria en viu, provinents del claustre de la vella Universitat, allà on s’havien reunit els boicotadors. Al centre, l’estàtua de Lluís Vives, l’humanista valencià més universal, d’arrels jueves, s’ho mirava esmaperdut. De pedra.

Víctor Maceda